

XXI-oji Jaunųjų mokslininkų psichologų konferencija

ŠIŲ LAIKŲ ŽMOGUS

2024 m. gegužės 10 d.

PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ LEIDINYS

Abstract book of the
21st Conference of Junior Researchers in Psychology
A PERSON OF OUR TIMES
May 10, 2024

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

ORGANIZACINIS KOMITETAS

| ORGANISATIONAL COMMITTEE

Pirmininkė | Chair: Rita Jakštienė

Nariai | Members: Greta Guogaitė,
Agnietė Kairytė, Momina Khalid Butt,
Justė Margevičienė, Dovilė Mikučionytė,
Miglė Rudytė.

Studentai | Students:

Rugilė Goštautaitė, Rūta Macijauskaitė,
Dalia Ustinavičiūtė, Gintarė Ušakovaitė.

LiPSA nariai | LiPSA members:

Evelina Laurynaitė, Silvija Žukaitė

KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS

| SCIENTIFIC COMMITTEE OF THE CONFERENCE

Pirmininkė | Chair: prof. dr. Roma Jusienė

Nariai | Members: prof. dr. Evaldas Kazlauskas,
prof. dr. Ilona Laurinaitytė, doc. dr. Antanas Kairys,
doc. dr. Greta Kaluževičiūtė-Moreton,
doc. dr. Jurgita Lazauskaitė-Zabielskė,
doc. dr. Paulina Želvienė, dr. Lauryna Rakickienė.

KONFERENCIJOS GLOBĖJA

| PATRON OF THE CONFERENCE

Prof. habil dr. Danutė Gailienė

KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI

| CONFERENCE ORGANISERS

Filosofijos
fakultetas

RĖMĖJAI

| SPONSORS

INFORMACINIS RĖMĖJAS

| INFORMATIONAL SPONSOR

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

<https://doi.org/10.15388/Proceedings.2024.43>

ISBN 978-609-07-1047-0 (Leidinio forma: Elektroninis - PDF)

Copyright © 2024 Authors. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

IŠMINTIS PSICHOLOGIJOJE: KONCEPTUALIZAVIMAS, OPERACIONALIZAVIMAS BEI NAUJAUSIOS TYRIMŲ KRYPTYS

Gabija Lunevičiūtė

Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas

Išmintis, tradiciškai buvusi filosofijos ir religijos mokslų tyrimų objektas, pastaraisiais metais vis labiau tyrinėjama ir psichologijoje. Viena iš tokio susidomėjimo išmintimi prielaidų yra besikeičianti visuomenė: nors vis daugiau žmonių prieinamas formalus išsilavinimas, visuomenės bendras IQ nuolat auga, tačiau bendras socialinių ir psichologinių sunkumų lygis nemažėja. Daugybė tyrimų nurodo, kad žmogaus psichologinei gerovei reikšmės turi tam tikri asmenybės bruožai, gebėjimai, patirtys, išsilavinimas, specifinės žinios ir daug kitų veiksnių, tačiau nei vienas iš jų atskirai nėra pakankamas, kad žmogus sudėtingose, neaiškiose, emociškai užkrautose situacijose priimtų sau ir kitiems gerus sprendimus. Tam reikalinga išmintis, kuri APA psichologijos žodyne (2023) apibrėžiama, kaip „asmens gebėjimas priimti teisingus sprendimus, rasti teisingus – ar bent jau gerus – atsakymus į sudėtingus ir svarbius gyvenimo klausimus ir patarti keblių kasdienio gyvenimo ir tarpasmeninių santykių problemų atžvilgiu“. Tai yra viena iš daugelio autorių naudojamų išminties sampratų: tai, kad išmintis yra suprantama skirtingai, priklausomai nuo to, kokius jos komponentus išskiria autoriai, rodo ir silpna koreliacija (0.3) tarp ankstesnių išminties tyrimų psichologijoje. Pranešimo autorė pristato išminties sąvokos konceptualizavimo bei operacionalizavimo problematiką, analizuojant skirtingus išminties komponentus ir teorinius išminties modelius.

Šiuolaikiniai išminties psichologijoje tyrimai vykdomi įvertinti išminties raišką įvairiose amžiaus grupėse (Zadworna, 2023; Glück, Scherpf, 2022; Webster, 2010), jos sąsajas su psichologiniu atsparumu (Ardelt, Jaste, 2022) bei stresu (Ardelt, Bruy, 2022; Rezaei, Heddi, 2018), taip pat išminties pasireiškimo formas tėvystėje (Boumpouli, Brouzos, Vassilopoulou, 2021), lyderystėje (Karami, Ghahremani, Parra-Martinez, Gentry, 2020), šiuolaikiniai tyrimai dėmesio skiria ir išminties raiškai skirtingose kultūrose (Ardelt, Kim, Ferrari, 2023). Pranešime pristatomos naujausių išminties tyrimų kryptys, leidžiančios geriau suprasti išminties sampratą ir jos įtaką žmogaus ir jo aplinkos psichologinei gerovei.

Raktiniai žodžiai: Psichologija, išmintis.

JAUNŲ SUAUGUSIŲJŲ NAMINIO GYVŪNO NETEKTIES PATYRIMAS

Rūta Macijauskaitė

Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas

Šiuolaikiniame pasaulyje naminiai gyvūnai tampa ištikimais žaidimų draugais, paguodos šaltiniais ir jų šeimininkai dažniausiai interpretuoja augintinį kaip pilnavertį šeimos narį. Nepaisant to, kad sukurtas ryšis su keturkoju kompanjonu gali būti gilus ir prasmingas, kitų santykių kontekste, jis neretai yra nuvertinamas. Tai tampa problema, kai žmogus susiduria su artimo naminio gyvūno netektimi, tokio išgyvenimo metu neretai sunku rasti pagalbos ir supratimo. Tyrimo tikslai buvo aprašyti naminio gyvūno netekties patyrimą bei atskleisti, kaip jauni žmonės išgyvena tokią netektį. Šiame, kokybine metodologija grįstame tyrime, buvo atlikti pusiau struktūruoti interviu su asmenimis, netekusiais naminio gyvūno (6 dalyviai iš jų – 2 vyrai ir 4-ios moterys). Duomenų analizei buvo taikyta teminė analizė pagal Braun ir Clarke.

Analizuojant, išryškėjo dvi pagrindinės temos, susijusios su augintinio netekties išgyvenimo patyrimu: sudėtingi emociniai išgyvenimai ir mintys po netekties bei bandymas susitaikyti su sukurto santykio praradimu. Tyrimo dalyviai pergyveno sudėtingus procesus: vyko mirties įvykio priežastingumo apmąstymai, patirtos naujos emocijos, suvoktas neigiamas aplinkos vertinimas dėl, galbūt, per stiprių išgyvenimų, susidurta su gyvūno palikta tuštuma bei apmąstymai apie pergyventas ir būsimas netektis. Susitaikymui su netektimi įtakos turėjo patirtas priešlaikinis gedėjimas, fizinis mirties pamatymas, aplinkinių palaikymas, sukurto santykio vertinimas, prisiminimai bei kiti gyvūnai (esami ar naujai įgyti). Atskleista, kad susitaikymui su augintinio netektimi, svarbu išgyventi visą proceso spektrą: tiek sudėtingas emocijas, tiek bandymus susitaikyti.

Kadangi tai pirmas tokio pobūdžio tyrimas Lietuvoje, nagrinėjantis naminio gyvūno netekties patyrimą, jo rezultatais siektina atkreipti dėmesį į panašių tyrimų trūkumą (ypatingai šalies kontekste) bei pačios temos aktualumą šiuolaikinėje visuomenėje. Panašių tyrimų rezultatų pritaikymas skatintų gilesnį tokio tipo netekčių supratimą, tiek su tokiais išgyvenimais dirbančių profesionalų, tiek plačiosios visuomenės kontekstuose. Tai padėtų mažinti gyvūno netekties patirties nuvertinimą, stigmatizaciją, o rezultate, su šia patirtimi susiduriantiems žmonėms sudaromos geresnės sąlygos kreiptis bei sulaukti tinkamos pagalbos.

Darbo vadovė: dr. Austėja Agnietė Čepulienė.

Raktiniai žodžiai: naminio augintinio netektis; jaunieji suaugę; gyvūnas; šuo; gedėjimas.

PAAUGLIŲ LĖTINIS SKAUSMAS: INTERNALIŲ SUNKUMŲ, PROBLEMINIO NAUDOJIMOSI SOCIALINIAIS TINKLAIS, MIEGO SUNKUMŲ IR LYTIES VAIDMUO

Dovilė Mikučionytė, Asta Adler

Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas

Įvadas. Trumpalaikis įvairių sričių skausmas paauglystėje laikomas normatyviniu fenomenu, tačiau 3 mėnesius ar ilgiau besitęsiantis arba pasikartojantis skausmas gali būti vertinamas kaip lėtinis (WHO, 2020). Apie 3-8% paauglių patiria tokį intensyvų lėtinį skausmą, kuris reikšmingai riboja kasdienį funkcionavimą (Könning et al., 2021). Daugelis tyrimų patvirtina lėtinio skausmo komorbidiskumą su internaliais ir miego sunkumais, kurie neretai analizuojami kaip psichosomatinio sutrikdymo dalis (Heinz et al., 2022). Kita vertus, esama prieštaraujančių tyrimų, pagrindžiančių internalių ir miego sunkumų atskirumą bei savitą vaidmenį lėtinio skausmo raidoje. Šie tyrimai atskleidžia tarpinių veiksnių, tokių kaip probleminis naudojimas internetu, svarbą (Cerutti et al., 2021). Aptariamų sunkumų raiška gali priklausyti ir nuo paauglio lyties (Könning et al., 2021). Visų minėtų veiksnių tarpusavio ryšiai ir vaidmuo plačiau nenagrinėti.

Tyrimo tikslas: Įvertinti galimą tarpinį probleminio naudojimosi socialiniais tinklais ir lyties vaidmenį sąsajoje tarp internalių sunkumų, miego sutrikdymų ir lėtinio skausmo.

Metodika. Šiame tyrime analizuoti viešai prieinami 2017/2018 m. moksleivių sveikatos ir gyvenimo tyrimo (angl. Health Behaviour in School-aged Children, HBSC) duomenys, apimantys reprezentatyvią penktų, septintų ir devintų klasių Lietuvos moksleivių imtį. Tyrime dalyvavo 3797 paaugliai nuo 10 m. iki 16,4 m. ($M = 13,7$, $SD = 1,65$), iš kurių 50,1% sudarė berniukai ir 49,3% mergaitės. Naudoti HBSC Simptomų skalės (angl. HBSC Symptom Checklist) ir Naudojimosi socialiniais tinklais sutrikdymų skalės (angl. Social Media Disorder Scale) duomenys. Atlikta moderuota mediacinė analizė (Hayes, 2022; 21 modelis).